

Májusi szárnyak

Minimum 5 × 45 perces komplex témanap
kirándulással
(magyar, vizuális kultúra, természetismeret,
ének-zene, hittan, testnevelés)

Miről szól ez
a tanegység?

Májusban már minden szárnyal, a madarak, a rovarok, a lombok és a kedvünk. A szárnyalást persze tanulni kell, és történhetnek közben problémák is. Egy teljes témanapot szánhatunk a szárnykövetésre mondókák, versek, dalok, mesék és történetek segítségével, kép- és szövegalkotással, kirándulással, játékkal.

Hogy rácsodálkozzunk Isten teremtett világában a szárnyas lényekre, a szárnyalás képességére.

Áttekintő vázlat

5.1 Ablakszárnyak	min. 45 perc
5.1a Májusdicsérő	10 perc
5.1b Mesélő ablakszárnyak	10 perc
5.1c Ablakképek	min. 25 perc
5.2 Fekete szárnyak	45 perc
5.2a Madármentők	20 perc
5.2b Varjúgondok	25 perc
5.3 Bogárszárnyak	45 perc
5.3a Pöttyös a szárnyam...	20 perc
5.3b Isten bogárkái	25 perc
5.4 Erdei séta	min. 90 perc
5.4a Bogarászó, rigóbújócska, rigófogó	
5.4b Égnéző, szárnyfürkésző	

Összesen: min. 5 × 45 perc

Előkészületek

Az ablakképhez fehér vagy barna kartonalapot használhatunk, amelyhez csoportonként egy A3-as vagy A2-es kartonra lesz szükség (a fehér alapot még be kell fedni színes papírral). A színespapír-készletünket egészítsük ki a feladatnak és a csoportmunkának megfelelően!

A témanap szervezése lehet kötetlenebb, mint amit az órarend előír. Egyes feladatok elhagyhatók vagy átszervezhetők. Az ablakkép munkálatai túlnyúlhatnak az óráhatárokon, de délután is befejezhetjük a munkálatait.

5. tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Csanádi Imre:
Májusdicsérő (online)
Kovács András Ferenc:
Májusi nóta
Marék Veronika:
Madármentők
Menyhárt Anna: *A törött szárnyú varjú* (részlet)
Kányádi Sándor:
Tolláskodó ég alatt
Gryllus Vilmos:
Katicabogár
Nagy Bandó András:
Pöttyös Katica
Zelk Zoltán: *Aranycipő*
(részlet)
Isten mondja
– Zsoltárok 50,10–11
Rákos Sándor: *Erdő*
(Zelk Zoltán: *Aranycipő* –
online)

MIT KÉSZÍTSÉK ELŐ?

- Szöveggyűjtemény
- Internet, projektor, hangfal

Papírapplikáció anyagai,
eszközei: fehér vagy
barna karton, színes
papírok, olló, ragasztó

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

JEGYZETEIM

A séta egy olyan helyszínre irányuljon, ahol nyugodt lehetőség van a szemlélődésre és játékra is, és elég inergazdag a természeti környezet.
A bújócskához rejtőszínekre van szükség, ezért szóljunk előre a gyerekeknek, hogy kirándulni fogunk, és lehetőleg terepszínű ruhát vagy az erdei környezet színeit öltsek magukra, illetve hozzanak magukkal ilyen ruhadarabokat (hogy át tudjanak öltözni)!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Közvetlen levegő- és hangélmény összekapcsolása a versszövegek madár- és szárnyképével.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Szöveges légzőgyakorlat
Hallgatózás, hangfelismerés
Vers olvasása, értelmezése
Természetfilmek megtekintése
Ablakkép készítése papírapplikációval

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Papírapplikáció anyagai, eszközei: fehér vagy barna karton, színes papírok, olló, ragasztó

FELADATOK LEÍRÁSA

5.1 Ablakszárnyak

5.1a Májusdicsérő

Nyissuk ki az ablakokat, hogy áradjon be a friss levegő! Vegyünk nagy levegőt, tartsuk vissza pár másodpercig, majd fújuk ki hosszan! Ismételjük meg ezt párszor!

Majd végezzünk légzőgyakorlatot [Csanádi Imre Májusdicsérő](#) című versével (eredeti formában elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)! Az alábbi tagolásban, soronként olvassa a pedagógus a verset! Míg ő olvas, a gyerekek mélyen lélegezzenek be, majd egy levegővel ismételjék meg a sort! Többször is elmondhatjuk így a verset.

*Május, mosolygó, békák torkát megoldó,
gyöngyvirág-nyitogató, cserebogár-zúgató.
Röptetsz madarat, meghozod a nyarat,
pölyhös fecskét, fára cseresnyét!*

Légzőgyakorlat után hallgatózzunk kicsit! Milyen hangokat hallunk a nyitott ablakon keresztül? Hallunk-e madárhangokat, bogarak, rovarok hangját, szélzúgást? Meg tudjuk-e ezeket különböztetni a járművek hangjától, egyéb zörejektől, amit az ember okoz?

Hallgatózás után beszéljük meg, ki mit hallott!

5.1b Mesélő ablakszárnyak

Kérdezzük meg a gyerekeket: Tudtátok-e, hogy az ablaknak is van szárnya?

Ki tudja megmutatni, melyik az?

„Lebegtessük meg” kicsit az ablakok szárnyát! (Ki-be nyitogatjuk. Ha nagyon zavaró a kinti zaj, ezután becsukhatjuk az ablakokat.)

Olvassuk el [Kovács András Ferenc Májusi nóta](#) című versét, és figyeljük meg, mi történik itt az ablakszárnyakkal!

Csoda. A versbeszélő szíve ablakká válik, kitárt ablakká. Hogy lehet ez?

JEGYZETEIM

Úgy, hogy a versben minden megtörténhet, mint a mesében. A szívünk lehet kitárt ablak.

Mi árad be a kitárt ablakon a szívünkbe? Mit hallunk? Rigó és sármány énekét. Hallgassuk meg, figyeljük meg a sárgarigó és citromsármány vagy kerti sármány hangját, és a madarakat is egy-egy kis videófilmen (elérhetők a *Madárhangok* című tankockán a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

5.1c Ablakképek

min.
25 perc

Készítsenek a gyerekek madaras ablakképeket papírapplikációval csoportmunkában! Annyi csoportot alakíthatunk, ahány ablakszárny van a teremben. Az ajánlott mintán jól látszik, hogy a színes formákat – az alapot is – ki kell vágni, és egymásra kell ragasztani (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán).

Az elkészült ablakképeket helyezzük el az ablakokon!

Vedd figyelembe!

A jól szervezett csoportmunka is túlnyúlhat a tanóra időkeretein. Mivel témanapról van szó, ez most nem baj. Szünet után folytathatjuk a munkát, és tagolhatjuk másképpen a napi feladatokat, órabeosztást. Az is jó megoldás, ha az ablakképeket délutáni foglalkozáson fejezzük be, és helyezzük el az ablakokon.

5.2 Fekete szárnyak

45
perc

5.2a Madármentők

25
perc

A *Májusi nóta* című vers rigóról beszél, de nem árulja el, hogy milyen rigóról van szó. Sárgarigó énekét hallgattuk meg, sárgarigó képét készítettük el. Pedig van másféle rigó is. Ki ismer ilyet?

Figyeljük meg a fekete rigókat egy-egy rövid videón a *Fekete rigók* című tankockán (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

Mi a különbség a hím (apa) és a tojó (anya) között? Ki eteti a fiókát? Hol eteti? Ez miért érdekes?

Olvassuk el *Marék Veronika Madármentők* című meséjét, amelyben Kippkopp és Tiptopp, a két gesztenyegyerek találkozik egy fekete rigó-fiókával! Hogyan zajlik a találkozás?

Mit tesz a két gyerek, amikor a kisrigó kiesik a fészekből?

Mire gondolnak, amikor már két kisrigó is kiugrik a fészekből?

Mit tudnak meg a rigómamától? Mit jelent az, hogy fészekhagyó?

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Két fekete madár, a fekete rigó és a varjú életét és szárnypróbáit figyelhetjük meg jobban a szövegeken keresztül.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Természetfilmek megtekintése
Mese olvasása, értelmezése
Történet olvasása, értelmezése, beszélgetés
Vers olvasása, hangutánzó érzékeltetése
Közös szövegalkotás, mesélés

JEGYZETEIM

Vedd figyelembe!

„A fekete rigó rendszerint 4-6 tojást rak. A fiókák még teljes röpképességük előtt kiugrálnak a fészekből, de szüleik még hetekig etetik őket. Ilyenkor gyakran előfordul, hogy jó szándékú emberek a gyámoltalannak és elhagyottnak tűnő fiókákat megfogják, hazaviszik nehogy elpusztuljanak. Erre azonban semmi szükség, ugyanis jelzőhangok alapján az öreg madarak a fészket elhagyó fiatalokat könnyedén megtalálják és teljes kifejlődésükig etetik őket.”

„A kikelő fiókákat főként a hím eteti, így a tojó eközben elkezdheti az új fészekaljtojásainak lerakását, ugyanis egy évben akár három költés is jellemző a fajra. A fiókák még teljes röpképességük kialakulása előtt, 12-13 naposan elhagyják a fészket, és bízva remek rejtőszínükben, a környező fák ágain, bokrok alatt várják a szülőktől az eleséget. Ezt a segítséget még két-három hétig kapják meg, és közben megtanulnak biztonsággal repülni, és önállóan táplálékot szerezni.”

Fekete rigókkal találkoztunk Szepesi Attila *Feketerigók* című versében is, amit feldolgoztunk a márciusi *Mozduljunk ki* téma 3. tanegységében (7.3/3).

5.2b Varjúgondok

20
perc

A két gesztenyegyerek jót akart, nem tudták, hogy a földre pottyant feketerigó-fiókákat békén kell hagyni. Előfordulhat azonban, hogy tényleg meg kell menteni egy madarat. Miért? Hogyan? Milyen vészhelyzetet élhet át egy madár? – Beszéljünk erről.

A varjú a károga és a fekete színe miatt eléggé vészjósló madár. [Kányádi Sándor Tolláskodó ég alatt](#) című versében is veszélyhelyzetet jelez a károga. Hogyan? Miért? Figyeljétek meg!

A pedagógus olvassa fel a verset, érzékeltetve a varjak hangos beszélgetését, a feltámadó vihar hangjait, majd elcsendesedését!

Majd beszéljük meg, mi minden történt a versben!

Olvassák el a gyerekek a versszöveget, és keressék meg a varjak és a vihar hangjait!

A varjak beszélgetéséből csináljunk varjúkórust: két vagy három szólam is felelgethet egymásnak, jó nagy ricsajjal.

A viharos részből csináljunk viharkórust: két szólam felelget egymásnak dörgő-villámló, majd zengő-zuhogó hangon.

Végül csendesedjünk el, az utolsó négy sort olvassuk halkán, „varjúcsöndben”!

Miért kell féltetni a vetést a jégesőtől? Miért nem kell féltetni a zivatartól? Mit jelent az a közmondás, hogy „májusi eső aranyat ér”?

Meséljétek el a vihar, a zivatar történetét a varjak szemszögéből. Ők hogyan látták, hogyan élték meg az eseményt? Több varjú is mesélhet, megtörve a „hallgatást”.

5.3 Bogárszárnyak

5.3a Pöttyös a szárnyam...

Most egy madaraknál is kisebb szárnyassal ismerkedünk. Mi lehet az, ami így mutatkozik be:

*Domború hátam,
pöttyös a szárnyam...*

Hallgassuk meg [Gryllus Vilmos Katicabogár](#) című dalát a szerző előadásában (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

Mit tudunk meg a katicabogárról?

Olvassuk el a verset, és keressük meg, miből van hat, és miből van hét!

Nézzük meg a két verssort, mi mindenben hasonlít:

*hat pici lábam
hét kicsi pöttyöm*

Keressük meg a ritmusát is, majd ennek megfelelően ritmizálva olvassuk el az egész verset:

<u>h</u> at pici <u>l</u> ábam	– U U – –	tá-ti-ti tá-tá
<u>h</u> ét kicsi <u>p</u> öttyöm	– U U – –	tá-ti-ti tá-tá

Olvassuk el [Nagy Bandó András Pöttyös Katica](#) című versét is, és figyeljék meg a gyerekek, mit tudunk meg még a katicabogárról!

Hallgassuk meg a válaszokat, majd beszélgessünk!

Kire utalnak a kérdések? Miért nincs kimondva a neve?

Isten teremtményei között milyen helye van a katicabogárnak? Hogy lehet egy pici műve ennyire szép és tökéletes?

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Célunk a madarak után egy apró szárnyas, a katica megismerése dal- és versszövegeken keresztül.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Verssorok találós kérdésként

Dalhallgatás

Versok olvasása, értelmezése

Vers ritmizálása

Mondóka olvasása,

mesei bővítése, szóbeli

szövegalkotás

Bibliai ige olvasása

5.3b Isten bogárkái

A gyerekek alkossanak hat- vagy hétfős csoportokat, és csoportonként kuporodjanak össze! Olvassák el **Zelk Zoltán Aranycipő** című meséjének nyitó mondókáját, és ötleteljenek, hogyan lehetne folytatni! Majd találjanak ki, alkossanak hozzá szóban egy mesét!

A csoportok egy-egy képviselője mondja el, mire jutottak, foglalja össze a meséjük lényegét!

Majd olvassuk el az 50. zsoltár sorait, amely Isten nevében beszél:

Hiszen enyém az erdő minden vadja,
és ezernyi hegynek minden állata.
Ismerem a hegyek minden madarát,
enyém a mező vadja is.

Zsoltárok 50,10–11

Variáció

Zelk Zoltán Aranycipő című meséje jó hosszú, csak a legkiválóbb olvasóknak ajánlható a gyerekek közül. De ha szeretnek a gyerekek mesét hallgatni, és szeretik a hosszú meséket, akkor érdemes nekik a mesét elolvasni, például a napköziben délután (elérhető a refantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán).

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Szárnyélményeinket sétával egybekötött természetmegfigyeléssel és játékkal fejezzük be.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Séta, természeti környezet megfigyelése
Bújócska szerepjátékkal
Mimes-mozgásos játék
Nézőpontváltás: ég- és lombfűrkészés
Vershallgatás, versmondás

5.4 Erdei séta

5.4a Bogarászó, rigóbújócska, rigófogó

Sétáljunk ki egy közeli erdőbe, ligetes parkba, ahol bőven találunk fákat és bokrokat! Séta előtt a gyerekek öltözzenek át, ha szükséges: vegyenek fel olyan ruhadarabokat, amelyek segítenek a terepen való rejtőzködésben.

Mikor megérkezünk a helyszínre, „bogarásszunk” kicsit: fedezzük fel a fákat, a bokrok alját, fűvet, virágokat! Találunk-e katicabogarat, cserebogarat, hangyát, szöcskét? Ne bántsuk, csak figyeljük meg őket!

A katicát ujjunkra vehetjük, röptethetjük. Figyeljük meg a szárnyait: kemény fedőszárnyak és hárttyás szárnyak, amelyekkel repül.

Majd játsszunk csoportos feketerigó-bújócskát!

Alakítsanak a gyerekek rigócsaládokat (5-6 fős csoportok), ők lesznek a rejtőzködők. Válasszunk ki 2-3 vadmacskát is, ők lesznek a hunyók és fogók.

A vadmacskák hunyjanak, és számoljanak el százig! Közben a rigócsaládok keresenek maguknak rejtekhelyet úgy, hogy egymás közelében legyenek, de ne egy

kupacban! Ha letelt a száz, a macskák nyávogjanak egy nagyot, majd induljanak el vadászatra! Ha meglátnak egy rigót, kiáltás a nevét, és vegyék üldözőbe! Az elfogott rigók kiállnak a játékból. (Egy helyen, például egy fa alatt gyülekezzenek!) A rigócsalád többi tagja az üldözés alatt igyekszik jobban elrejtőzni, helyet is változtathatnak, de maradjanak egymás közelében! Az a rigó, akit a macska üldözőbe vesz, igyekszik elcsalni a ragadozót minél messzebbre a családjától. A játékot nem kell addig játszani, míg minden rigót elfognak a macskák. Például véget érhet a játék akkor, ha már tíz rigó csücsül a gyülekezőhelyen. Vagy szabhatunk időkeretet a játéknak (20-30 perc). Játék végén melyik rigócsaládból maradnak többen „életben”?

Minden rigó, akár „túlélte” a bújócskát, akár nem, tegyen szárnypróbákat: karjával verdesse, majd karját szárnyként használva „röpködjön” a fák között. A macskák ezalatt fára mászhatnak, ha találunk erre alkalmas, könnyen megmászható fát. Ha fára mászást nem szeretnénk, a macskák is rigóvá változhatnak egy bukfencel, mint a mesében.

5.4b Égnéző, szárnyfürkésző

Játék után pihenjünk el a fűben, feküdjünk hanyatt, és figyeljük a fák lombját, az eget! Mi mindent veszünk így észre? Fúj-e a szél? Mozognak-e az ágak, levelek? Látunk-e madarakat? Vannak-e felhők az égen? Mihez hasonlítanak? És a fák lombja mihez hasonlít?

A pedagógus olvassa fel (vagy mondja fejből) [Rákos Sándor Erdő](#) című versét! Többször ismételheti, mondhatják vele a gyerekek is.

*Tanuld meg a nagy fák
nyugalmát!
Csak azt ne hidd, hogy
mozdulatlanok.
Nézd: szállnak, röpködnek a
szélben,
szárnycsattogtatva, mint
zöld angyalok!*

